

Slag bij ter Heijde 10 augustus 1653

Op 10 augustus 1653 vond tijdens de Eerste Engels-Nederlandse Oorlog voor de kust van Zuid-Holland een zeeslag plaats tussen de Engelse vloot en de vloot van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden.

Deze staat bekend als de "Slag bij ter Heijde" of in het Engels: "Battle of Scheveningen".

In deze strijd leden de Nederlanders een groot verlies: luitenant-admiraal Maarten Harpertszoon Tromp werd in de borst geraakt door een musketkogel en stierf¹. De strijd ging echter door en de admiraalsvlag bleef op aanraden van Michiel de Ruyter, en door toedoen van Egbert Bartolomeusz Kortenaer- Tromps vlaggenkapitein - waaien op Tromps vlaggeschip de "Brederode". De dood van Tromp werd, in verband met het moraal van de bemanningen, niet bekend gesteld op de rest van de vloot.

Praalgraf MH Tromp, Delft.

¹ Dit incident staat bekend als een van de eerste geregistreerde acties van een "sniper".

Na een aantal ernstige nederlagen, waaronder de Driedaagse Zeeslag, werden de havens van de Republiek vanaf juni geblokkeerd door een Engelse vloot van zo'n 120 schepen onder generaal Monck. Om te voorkomen dat de economie volledig zou ineenstorten, mobiliseerden de Nederlanders ieder beschikbaar schip om die blokkade te breken. Begin augustus lukte het Tromp om met zo'n zeventig schepen de Maas uit te varen; dit lokte de Britten naar het zuiden zodat ook het eskader van Witte de With bij Texel kon uitbreken.

Beide Nederlandse vloten wisten zich te verenigen voor het tot een slag kwam. Na enkele hevige gevechten waren aan beide kanten de vloten zo toegetakeld dat ze eerst op verhaal moesten komen. Duidelijk was te zien dat het nadeel aan de Nederlandse kant lag. De zwaardere Britse schepen hadden een te grote vuurkracht. Ongeveer 25 schepen bleken niet meer van plan aan het gevecht deel te nemen, ondanks het bevel van De With stand te houden. Zij lieten zich afdrijven naar het noorden. De With besloot zich al verdedigende naar het noorden terug te trekken en de weglopers te dekken. Zo viel hij terug op Texel.

Hoewel de slag een tactische nederlaag was voor de Republiek, was de schade aan de Britse kant eveneens aanzienlijk zodat de blokkade moest worden opgeheven: men claimde in de Republiek dus een (in de moderne terminologie: strategische) overwinning. Beide partijen waren nu oorlogsmoe: de Nederlanders omdat ze er aan wanhoopten zonder Tromp de Engelsen te kunnen verslaan, de Engelsen omdat de kosten te hoog opliepen en de Nederlanders na iedere nederlaag weer opnieuw het gevecht aangingen.

Slag bij Terheide, Willem van der Velde². Rijks Museum.

² De schilder is aan het werk te zien aan boord van een klein jacht middenin de strijd.